

เที่ยวได้

วันฟ้าเปิดที่ป่าชายเลน

พิเชษฐ์ เปียร์กลีน¹

สถานที่ : ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนยะหริ่ง
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
ที่ตั้ง : อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ฝนกระหน่ำตกติดต่อกันมาหลายวันในช่วงเดือนพฤศจิกายน และคาดว่าจะตกถึงราวปลายๆ เดือนธันวาคม เป็นลักษณะเฉพาะถิ่นของสภาพภูมิอากาศของลมฝน ในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างหรือแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้

ท่ามกลางบรรยากาศครึ้มฝน จากในตัวเมืองของจังหวัดปัตตานีไปยังถนนเพชรเกษม หมายเลข 42 A18 ตามทางหลวงสายดังกล่าวไปประมาณ 10 กิโลเมตรก่อนจะผ่านเลยไปยังจังหวัดนราธิวาส จะเข้าเขตของอำเภอยะหริ่ง สังเกตได้จากเสาโทรเลขของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ตั้งตระหง่านอยู่ด้านซ้ายมือ มีป้ายบอกทางเข้าไปยังหาดตะโล๊ะกาโปร์และแหลมตาชี เมื่อเดินทางผ่านเขตชุมชนเข้าไปตามเส้นทางนี้ประมาณ 1 กิโลเมตร จะพบสะพานข้ามคลองยามู ตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภอยะหริ่ง ผ่านคลองยามู บริเวณเชิงสะพานก็จะเป็นบริเวณป่าชายเลนผืนใหญ่ที่

สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย เป็นการยากที่จะพบเห็นป่าชายเลนอยู่ใกล้กับชุมชนและยังคงสภาพความสมบูรณ์ตามธรรมชาติไว้ได้

หลายท่านอาจจะนึกไม่ออกถึงสภาพของป่าชายเลนอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน ป่าชายเลนเป็นกลุ่มสังคมพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำหรืออ่าวที่มีน้ำทะเลท่วมถึงในช่วงที่น้ำทะเลขึ้นสูงสุด เป็นบริเวณที่มีดินเป็นเลนหรือเลนปนทรายพันธุ์ไม้ที่ประกอบกันเป็นป่าที่พบมากในป่าชายเลน ได้แก่ พันธุ์ไม้สกุลโกงกาง ไม้แสม และมีไม้สกุลอื่นๆ ปะปนอยู่ด้วย พันธุ์ไม้ป่าชายเลนเหล่านี้จะขึ้นเป็นลักษณะแนวเขตหรือเป็นโซนที่ค่อนข้างแน่นอน คือ จากบริเวณชายฝั่งลึกเข้าไปเป็นป่าดงใน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องของหลายประการคือ ความถี่ของการท่วมถึงของน้ำทะเล ชนิดและคุณสมบัติของดิน ความเค็มของน้ำและการระบายน้ำตลอดจนความชื้นของดิน

ระบบนิเวศที่เกิดขึ้นในป่าชายเลนเป็นเรื่องที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ พันธุ์ไม้ต่างๆ ในป่าชายเลนเมื่อได้รับพลังงานจากดวงอาทิตย์ ก็จะเกิดกระบวนการสังเคราะห์แสง สร้างอินทรีย์วัตถุและพลังงานที่ช่วยให้ต้นไม้เจริญเติบโต เมื่อต้นไม้ในป่าเติบโต

¹ อาจารย์ประจำโครงการจัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ถึงขนาด ก็จะถูกตัดฟันออกไปใช้ประโยชน์ ไม้จากป่าชายเลนทำเป็นถ่านสำหรับประกอบอาหาร โดยเฉพาะถ่านไม้โกงกางเป็นถ่านที่มีคุณภาพดี ให้ความร้อนสูง และไม้ป่าชายเลนชนิดอื่นๆ ยังสามารถนำมาใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือนประกอบเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้านเรือน และเป็นยาสมุนไพรได้เป็นอย่างดี ส่วนเศษที่เหลือ เช่น กิ่ง ใบ เปลือกและเศษไม้ที่ร่วงหล่น จะสลายตัวกลายเป็นแร่ธาตุอาหารแก่สัตว์น้ำเล็กๆ อันเป็นจุดแรกเริ่มของห่วงโซ่อาหาร (food chain) ขึ้นในระบบนิเวศวิทยา เป็นการสร้างระบบสมดุลโดยธรรมชาติป่าชายเลนยังเป็นฉากกำบังภัยธรรมชาติ ป้องกันลมพายุมรสุมและการพังทลายของดินที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ตลอดจนช่วยป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งรากของต้นไม้ในป่าชายเลนที่งอกเหนือพื้นดิน จะทำหน้าที่คล้ายตะแกรงตามธรรมชาติในการกรองสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่มาจากชุมชนเมืองไหลมาตามกระแสน้ำ อีกทั้งยังช่วยทำให้แผ่นดินบริเวณชายฝั่งทะเลงอกขยายออกไปในทะเลรากของต้นไม้ทำให้ตะกอนที่แขวนลอยมากับน้ำ เกิดการตกตะกอน

ทับถมเป็นแผ่นดิน เมื่อระยะเวลาผ่านไปก็จะขยายออกไปในทะเลเกิดเป็นหาดเลนที่เหมาะสมกับการเกิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลน และการเพาะเลี้ยงประมงชายฝั่งได้เป็นอย่างดี

เราได้ทราบความหมายและความสำคัญของป่าชายเลนตลอดจนสถานที่ตั้งแล้วโดยสังเขป แม้สภาพอากาศของลมฝนอันเป็นฤดูกาลได้หมุนเวียนเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตามป่าชายเลนเยะหริ่งยังคงเป็นผืนป่าชายเลนที่มีความบริสุทธิ์สมบูรณ์ เปิดรับและระอคอยให้ผู้สนใจเข้าร่วมศึกษาแสวงหาความรู้ในเชิงอนุรักษ์ และเปิดรับนักท่องเที่ยวผู้แสวงหาความสุขสงบจากธรรมชาติของป่าชายเลน เพื่อเป็นการพักผ่อน ชิมชับบรรยากาศ ผ่อนคลายความเครียดจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ถดถอยอยู่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่า สี่เหลี่ยมของพืชพันธุ์ไม้ตลอดจนความชุ่มชื้นอันบริสุทธิ์ที่ธรรมชาติมอบให้จะเป็นส่วนช่วยเยียวยาและเติมเต็มแก่ชีวิตของทุกๆ ท่านให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำนักงานหน่วยจัดการป่าชายเลนเยะหริ่ง เป็นสถานที่ติดต่อด้านข้อมูล

- ขอขอบคุณ
- เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนเยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ทุกท่านในการอนุเคราะห์ข้อมูล
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล คงทอง ผู้อำนวยการในเวลาในการแนะนำและนำชมสถานที่

ป่าชายเลน มุมมองจากคลองยามู

สภาพของป่าชายเลน มองจากมุมสูงของหอศึกษาธรรมชาติ

เรือสำหรับให้บริการแก่ผู้ต้องการชมธรรมชาติของป่าชายเลน

สะพานไม้สำหรับผู้ต้องการชมสภาพธรรมชาติป่าชายเลน

หอชมป่าชายเลน

อีกมุมหนึ่งของสะพานไม้ชมป่าชายเลน

ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน มองจากด้านนอก

ต้นกล้าพันธุ์ต่างๆ ของไม้ชายเลน

ศาลาสำหรับการลงชื่อเพื่อขอเข้าชมสภาพของป่าชายเลน

เส้นทางเดินสำหรับศึกษาธรรมชาติของป่าชายเลน

ทิวทัศน์จากมุมสูงของทอศึกษาธรรมชาติ

สภาพป่าเมื่อมองจากทอศึกษาธรรมชาติ